

Porvoon hiippakunnan suomenkielisten kanttoreiden
näkemyksiä ruotsin kielen taidon tarpeesta kanttorin
työssä

Taideyliopisto
Sibelius-Akatemia
Klassisen musiikin osasto
Kirkkomusiikki ja urut / Kuopion yksikkö
Kirjallinen työ 5p8
kevät 2013
Marcus Kalliokoski

Sisällys

<u>1</u>	<u>JOHDANTO</u>	3
<u>2</u>	<u>RUOTSINKIELISET SEURAKUNNAT OSANA HIIPPAKUNTIEN HISTORIAA</u>	6
<u>2.1</u>	<u>Ruotsinkielisten seurakuntien historiaa</u>	6
<u>2.2</u>	<u>Porvoon hiippakunta tänä päivänä</u>	7
<u>2.3</u>	<u>Kanttorien koulutus</u>	9
	<i>2.3.1 Keskiajalta 2000-luvulle</i>	9
	<i>2.3.2 Nykyinen koulutustarjonta</i>	12
<u>2.4</u>	<u>Ruotsinkielinen virsikirja Suomessa</u>	13
<u>3</u>	<u>ÄIDINKIELELTÄÄN SUOMENKIELINEN KANTTORI PORVOON HIIPPAKUNNAN RUOTSINKIELISESSÄ SEURAKUNNASSA</u>	16
<u>3.1</u>	<u>Kyselyn toteuttaminen</u>	16
<u>3.2</u>	<u>Vastaajaryhmä ja sen työhistoria</u>	18
<u>3.3</u>	<u>Koulutustausta, nykyiseen työhön sijoittuminen ja siinä viihtyminen</u>	19
	<i>3.3.1 Koulutus</i>	19
	<i>3.3.2 Sijoittuminen nykyiseen työhön</i>	19
	<i>3.3.3 Työssä viihtyminen</i>	20
<u>3.4</u>	<u>Erot suomen- ja ruotsinkielisten seurakuntien kanttorin työssä</u>	21
<u>3.5</u>	<u>Kielitaidon taso ja osaamisen ongelmat</u>	22
	<i>3.5.1 Millaista kielitaitoa tarvitaan?</i>	22
	<i>3.5.2 Oma ruotsin kielen taito ja ruotsin kieliopinnot</i>	23
	<i>3.5.3 Ruotsinkielisten virsien osaaminen</i>	24
	<i>3.5.4 Ruotsin kielen osaamisen haasteet seurakuntatyössä</i>	25
<u>3.6</u>	<u>Työympäristö, -tehtävät ja -välineet</u>	26
	<i>3.6.1 Työtehtävät ja työmuodot</i>	26
	<i>3.6.2 Työtehtävien eroavaisuus ja erityispiirteet verrattaessa suomenkielisen seurakunnan kanttorin työhön</i>	27
<u>3.7</u>	<u>Päätelmiä kyselyn tuloksista</u>	28
	<i>3.7.1 Vastaajien taustasta ja henkilökohtaisista tekijöistä</i>	28
	<i>3.7.2 Ruotsin kielen taidon tarpeesta kanttorin työssä</i>	30
	<i>3.7.3 Ruotsinkielisen kanttorin työtehtävät ja erityispiirteet</i>	31
<u>4</u>	<u>PÄÄTÄNTÖ</u>	32
	<u>LÄHTEET</u>	34
	<u>LIITTEET</u>	37

1 JOHDANTO

Miltä tuntuisi työskennellä, jos päivittäisen kommunikaation väline olisi joku muu kuin oma äidinkieli? Entä miten hyvä äidinkielenään suomea puhuvan kanttorin ruotsin kielen osaamisen tulee olla, jotta hän kykenee työskentelemään ruotsinkielisessä seurakunnassa Suomessa? Miten ruotsin kieli sopii suomenkielisen kirkkomuusikon suuhun virsiä säestettäessä? Monelle äidinkielenään suomea puhuvalle kanttorille ruotsin kielen käyttö arkielämässä voi tuottaa vaikeuksia, eivätkä he näihin tilanteisiin välttämättä mielellään hakeudu, mutta on niitäkin rohkeita, jotka ovat uskaltaneet ottaa ratkaisevan askeleen ja menneet töihin suomenruotsalaiseen seurakuntaan.

Olen usein itse pohtinut, voiko minusta, suomenkielisen taustan omaavasta kirkkomusiikinopiskelijasta tulla kanttori, joka tekee työtään itselleen vieraalla kielellä, esimerkiksi juuri ruotsinkielisen seurakunnan palveluksessa. Tästä syystä on luonnollista, että päädyin tarkastelemaan kirjallisessa työssäni kahden minulle mieluisen asian – ruotsin kieli ja musiikki – kombinaatiota: suomenkielisten kanttoreiden näkemyksiä ja kokemuksia kielitaidostaan ja työstään. Aihetta ei ole tiittävästi aikaisemmin tutkittu. Tiedossani kuitenkin on, että suomenkielisen taustan omaavia kanttoreita työskentelee ruotsinkielisissä seurakunnissa Porvoon hiippakunnassa, joten päädyin keräämään tarkasteluun tarvittavan aineiston heille suuntaamalla kyselyllä. Heinäkuussa 2011 ja 2012 toimin itsekin Porvoon ruotsinkielisessä tuomiokirkkoseurakunnassa kesäkanttorina, ja nämä vähäiset kokemukseni ovat lisänneet kiinnostusta aiheeseen entisestään.

Kysely tunnetaan survey-tutkimuksen menetelmänä. Käytin kirjallisessa työssäni em. kyselymenetelmää, jossa kerätään standardoidusti aineistoa ja kohdehenkilöt muodostavat otoksen tietyistä perusjoukosta (tässä tapauksessa äidinkieleltään suomenkielisistä, ruotsinkielisissä seurakunnissa työskentelevistä kanttoreista). Kyselyssä standardoidulla tarkoitetaan sitä, että kysymykset esitetään kaikille vastaajille täsmälleen samalla tavalla.

Kyselyn tarkoituksena oli saada mahdollisuus tutkia aihepiiriä jossain määrin sekä kvantitatiivisesta (määrällinen), mutta enimmäkseen kvalitatiivisesta (laadullinen) tutkimusnäkökulmasta.¹

Kysely toteutettiin loppukeväästä 2010. Kyselylomakkeen muotoilemisen aloitin kevättalvella 2010, ja se sai lopullisen muotonsa loppukeväästä. Lomake sisälsi kaikkiaan 33 kysymystä, joista osa oli avoimia kysymyksiä ja osa monivalintakysymyksiä. Muutamissa kohdissa jätin tietoisesti monivalintakysymysten jälkeen tilaa perusteluille. Sain kohderyhmästä viitteellisiä tietoja Porvoon hiippakunnan hiippakuntas sihteeri Jan Hellbergiltä, mutta täyttä varmuutta henkilöiden kielitaustasta hänellä ei ollut antaa. Lähetin kyselyn sähköisessä muodossa sähköpostin liitetiedostona kuudelletoista kanttorille. Heistä viisi vastasi kyselyyn sähköisesti, kahdelle toimitin paperiversion ja sain vastaukset kirjeitse.

Tässä työssä tarkastelen kysymyksiä vastaajien taustasta, koulutuksesta ja ruotsinkieliseen työhön hakeutumisen syistä ja luon yleiskuvaa ruotsinkielisten seurakuntien suomenkielisten kanttoreiden työstä. Pyrin luomaan vastausten pohjalta kuvaa kanttorintehtävän erityispiirteistä, kielellisistä haasteista ja mahdollisista ongelmista ruotsinkielisissä seurakunnissa työskenneltäessä. Kirjallisen työni taustaluvussa valotan Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ruotsinkielisten seurakuntien historiaa sekä ruotsinkielisten kirkkomusiikin opiskelumahdollisuuksia ennen ja nyt.

Kyselyn ohella käytän lähteinä Porvoon hiippakunnan ja Suomen evankelis-luterilaisen kirkon internetsivustoja sekä mm. teoksia *Näkökulmia Suomen kirkkomusiikkiin*² ja *Leivästä, Sanasta ja Musiikista*³, jossa Reijo Pajamo (2007) valottaa Suomen kanttori-urkuriliiton 100-vuotista taipaletta ja kirkkomusiikon viran kehitystä.

Toiveeni on, että kirjallisen työni aihe lisää ruotsinkielisen kirkkomusiikkitoiminnan tuntemusta Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Kirkkomme tekee kaksikielistä

---

¹ Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 1997, 135-136, 156-160, 188-207.

² Pajamo (toim.) 1994.

³ Andersson et al. (toim.) 2007.

työtä pääasiassa pääkaupunkiseudulla, rannikolla ja Ahvenanmaalla. Näille alueille pyrkivien ja niissä toimivien suomenkielistenkin seurakuntien työntekijöiden olisi hyvä ottaa kyseinen asia huomioon. Toivottavasti kirjallisesta työstäni on hyötyä esimerkiksi tällaisille henkilöille.

2 RUOTSINKIELISET SEURAKUNNAT OSANA HIIPPAKUNTIEN HISTORIAA

2.1 Ruotsinkielisten seurakuntien historiaa

Porvoon hiippakunnan historia on mielenkiintoinen, sillä sen laajuus ja funktio Suomen kirkollisessa elämässä on vaihdellut paljon. Jo keskiajalla Ruotsin valtakuntaan kuuluneessa Suomessa oli yksi hiippakunta, Turku, joka kattoi koko alueen. 1500-luvulla Turun hiippakunta jaettiin kahtia, ja perustettiin Viipurin hiippakunta. Uudesta hiippakunnasta tuli vuonna 1724 isonvihan myötä Porvoon hiippakunta, kun piispanistuin siirrettiin Porvooseen.

Vuonna 1850 perustettu Kuopion hiippakunta sai osan Porvoon hiippakunnan pohjoisista alueista. Hiippakuntarajat uudistuivat jälleen vuonna 1897, kun Turun hiippakunnasta lohkaistiin osa Porvoon hiippakunnan alaisuuteen. Samalla myös uusi Savonlinnan hiippakunta sai osansa Porvoon alueista. 1800-luvun loppupuolella Suomessa oli yhteensä neljä hiippakuntaa: Turku, Porvoo, Kuopio ja Savonlinna.

Itsenäisyyden ajan Suomessa hiippakuntalaitos alkoi profiloitua sellaiseksi kuin se on nykyään. Vuoden 1923 kirkolliskokous päätti perustaa Max von Bonsdorffin johtaman Porvoon ruotsinkielisen hiippakunnan, joka käsittäisi Suomen ruotsinkieliset seurakunnat. Perustamisen myötä Porvoon hiippakunnan profiili muodostui uudelleenlaiseksi, ja sen toimintakieleksi vakiintui ruotsi.⁴

Muutoksen myötä alun perin Viipurin hiippakuntana perustetun, mutta sittemmin Porvooseen siirretyn hiippakunnan piispanistuin siirrettiin Tampereelle, ja näin syntyi

---

⁴ Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2010a.

Tampereen hiippakunta. Samana vuonna Kuopion hiippakunta muutti nimensä Oulun hiippakunnaksi, ja pari vuotta myöhemmin Savonlinnan hiippakunnan piispanistuun siirrettiin Viipuriin, jonka seurauksena syntyi Viipurin hiippakunta.

Vuosina 1939-1945 käydyssä sodassa menetetyn Viipurin hiippakunnan uudeksi kotipaikaksi tuli Mikkeli. Vuonna 1939 perustettiin Kuopion hiippakunta uudestaan. Helsinki ja Lapua saivat omat hiippakuntansa 1900-luvun jälkipuoliskolla. Vuonna 1998 Turun arkkihiippakuntaan perustettiin arkkipiispan viran rinnalle toinen piispan virka, joka helpotti arkkipiispan työtaakkaa huomattavasti. Arkkipiispan työtehtäviin kuuluvat kokonaiskirkolliset ja ulkomaiset tehtävät sekä paikallisesti myös Turun ja Naantalin rovastikuntien asiat. Turun hiippakunnan piispa taas huolehtii muista hiippakunnan rovastikunnista. Uusin hiippakunta on 1.1.2004 toimintansa aloittanut Espoon hiippakunta, sillä rajusti kasvaneen Helsingin hiippakunnan vastuu ja työtehtävät alkoivat käydä liian suuriksi. Erinäisten äänestysten jälkeen päädyttiinkin lopputulokseen, että Espoo teknologiakaupunkina sopii hyvin uusimman hiippakunnan pääpaikaksi. Espoon 1400-luvulta oleva kivi kirkko päättyi muutoksessa tuomiokirkoksi, ja uuden hiippakunnan piispaksi asetettiin Mikko Heikka 6. tammikuuta 2004.⁵ Ruotsinkielisten seurakuntien osalta hiippakuntajako on pysynyt samanlaisena vuodesta 1923 lähtien, jolloin oma, ruotsinkielinen Porvoon hiippakunta sai alkunsa.⁶

2.2 Porvoon hiippakunta tänä päivänä

Tällä hetkellä evankelisluterilaisen kirkon hiippakuntia on Suomessa yhdeksän⁷, joista kaikki hiippakunnat Porvoota lukuun ottamatta kattavat tietyn maantieteellisen alueen seurakunnat. Porvoon hiippakunta taas sisältää kaikki Suomessa toimivat ruotsinkieliset seurakunnat sekä kaksikieliset seurakunnat, joissa seurakuntalaisten enemmistö puhuu ruotsia. Tällaisia seurakuntia on kaikkiaan 60.⁸ Lisäksi Porvoon hiippakuntaan sisältyy

---

⁵ Laitinen 2010.

⁶ Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2010a.

⁷ Hiippakuntia ovat Turun, Tampereen, Oulun, Mikkelin, Porvoon, Kuopion, Lapuan ja Helsingin hiippakunnat sekä uusimpana Espoon hiippakunta. Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2010b.

⁸ Borgå stift 2013a.

saksalainen seurakunta⁹ sekä Helsingissä sijaitseva riikinruotsalainen Olaus Petri-seurakunta.¹⁰ Hiippakunnassa on yhdeksän rovastikuntaa, ja seurakuntia on siis kaikkiaan 62. Vuodesta 2009 Porvoon hiippakuntaa on johtanut Björn Vikström.¹¹ Alueellisista hiippakunnista Porvoon hiippakunta poikkeaa siinä, että kartalla sen seurakunnat levittäytyvät toisten hiippakuntien sisälle, eikä hiippakunnan rakenne näin ollen ole yhtenäinen. Erityispiirteenä Porvoon hiippakunnalle on se, että sen seurakunnat ovat huomattavasti pienempiä kuin muissa hiippakunnissa, sillä monet seurakunnat ovat saaristolaisseurakuntia. Yhteenlaskettu jäsenmäärä hiippakunnan seurakunnissa on lähes 260 000, joten kyseessä on Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jäsenmäärältään pienin hiippakunta.¹²

Helsingin, Kuopion, Mikkelin ja Tampereen hiippakunnissa on tuomiokapitulin kutsuma hiippakuntakanttori, joka tekee tuomiokapitulin alaisuudessa työtä oman vakituisen virkansa ohella.¹³ Espoon, Lapuan, Oulun, Porvoon ja Turun hiippakunnissa hiippakuntakanttoria ei ole, vaan hiippakunnan kirkkomusiikista vastaa hiippakuntasihteeri, jonka vastualueet eivät rajoitu pelkästään musiikkiin liittyviin tehtäviin.¹⁴ Porvoon hiippakunnan musiikkitoimintaa johtaa hiippakuntasihteeri Jan Hellberg, jonka vastualueina ovat jumalanpalveluselämä ja musiikki.¹⁵

Oman lisänsä Porvoonkin hiippakuntaan ja seurakuntatyöhön tuovat kirkkomme piirissä toimivat herätysliikkeet. Ainakin lestadiolaisuus ja evankelisuus toimivat aktiivisesti Porvoon hiippakunnan alueella. Vanhoillislestadiolaisuuden toiminta on vähäistä ruotsinkielisellä seudulla, kun taas ns. pikkuesikoisuuden (*Laestadianernas Fridsföreningars Förbund*) toiminta on etenkin ruotsinkielisellä Pohjanmaalla aktiivista. Pikkuesikoisten seuroissa käytetään *Sions sånger* -laulukokoelmaa (vapaasti käännettynä ”*Siionin laulut*”).¹⁶ Evankelisen liikkeen ruotsinkielinen toiminta on

⁹ Borgå stift 2010 b.

¹⁰ Gehlin 2008.

¹¹ Piispanvihkimys toimitettiin Porvoon tuomiokirkossa 29.11.2009. Borgå stift 2010c.

¹² Borgå stift 2013b.

¹³ Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2010c.

¹⁴ Espoon hiippakunta 2013.

¹⁵ Borgå stift 2010d.

¹⁶ Suomenkielisessä pikkuesikoisuudessa eli Rauhan Sanan piirissä käytetään *Siionin*

järjestäytynyt *Svenska Lutherska Evangeliföreningen i Finland r.f.* -nimen alle.¹⁷ Ruotsinkieliset evankeliset laulavat *Sionsharpan* -kokoelman lauluja (vrt. *Siionin kannel*). Viidesläisyydellä, herännäisyydellä tai rukoilevaisuudella ei ole Porvoon hiippakunnassa kannatusta juurikaan, eikä näillä herätysliikkeillä ole liiemmästi toimintaa hiippakunnan sisällä.¹⁸

2.3 Kanttorien koulutus

2.3.1 Keskiajalta 2000-luvulle

Kanttoreita on ollut Suomessa jo katolisella ajalla. Siihen aikaan kouluttautuminen tehtävään tapahtui mestari-kisälli-menetelmällä, eikä varsinaista koulutuslaitosta kanttoreille ollut.¹⁹ Ruotsissa ja Suomessa papin liturgista avustajaa alettiin kutsua nimellä lukkari (ruots. klockare), sillä hänen tehtäviinsä kuului myös kellojensoitto. Lukkarin tehtäviin kuului monia papin arkielämään liittyviä avustavia tehtäviä, kuten saunan lämmittäminen.²⁰

Kun uskonpuhdistus sai jalansijaa Suomessa sekä Ruotsissa, lukkarin tehtäviin lisättiin opetuksellisia tehtäviä, sillä tuon ajan ihanteena oli saada kansa luku- ja kirjoitustaitoiseksi. Esteeksi muodostui kuitenkin lukkareiden itsensä luku- ja kirjoitustaidon puute.²¹ Uusia lukkareita valitessa alettiinkin antaa näille kyvyille painoarvoa. Päätehtäviksi 1686 kirkkolaisissa mainitaan kuitenkin seurakuntalaulun johtaminen jumalanpalveluksissa. Lukkarin koulutus tapahtui siten, että halukas ja laulutaitoinen ihminen meni virassa olevan lukkarin oppiin, jonka kautta hän tutustui

---

matkalaulut -kokoelmaa. Suomenkielinen ja ruotsinkielinen laulukirja sisältää suurimmaksi osaksi samojen laulujen käännöksiä puolin ja toisin. Lestadiolaisten rauhanyhdistysten keskusliitto (LFF) 2008.

¹⁷ SLEF 2010.

¹⁸ Kirkon tutkimuskeskus 2004. Reinilä 2010. Laato 2010.

¹⁹ Pajamo 2007, 12.

²⁰ Heininen & Heikkilä 1996, 40.

²¹ Heininen & Heikkilä 1996, 111.

seurakunnassa käytettäviin virsiin ja messusävelmiin.²²

Reijo Pajamo kertoo kirjassa *Leivästä, Sanasta ja Musiikista*, joka on Suomen kanttori-urkuriliiton 100-vuotistaipaleen kunniaksi koottu opus, että ruotsinkielentaitoisen lukkarin tehtäviin kuuluivat myös talojen kauppakirjojen laatiminen, pesänkirjoitusten sekä huutokauppojen pito. Lukkarin päätehtäviin oli kuulunut aiemmin vahvasti laulaminen, mutta urkujenrakentamisen ansiosta myös urkurin tehtävät tulivat osaksi Suomen lukkareiden työtä. Näinpä 1800-luvulla ulkomusiikillisten tehtävien siirtyessä muiden työntekijöiden hartioille, lukkari-urkurien tehtävät keskittyivät lähes yksinomaan kirkkomusiikkiin. Vuonna 1913 annetussa kirkkolain lisäyksessä todetaan, että siellä missä on mahdollista, on lukkarin tehtävänä johtaa ja harjoittaa kuoroa. Ajan kuluessa lukkari-nimen tilalla alettiin käyttää kanttori-urkuri-nimikettä, jota käytettiin vielä pitkään 1900-luvullakin.²³

Ensimmäiset kirkkomuusikkoja kouluttavat oppilaitokset perustettiin Turkuun (vuonna 1878)²⁴, Helsinkiin (1882)²⁵, Ouluun (1883)²⁶ sekä Viipuriin (Emil Sivorin toimesta vuonna 1893).²⁷ Oulun lukkari-urkurikoulussa opetusta annettiin vain muutaman vuoden ajan. Oulun ilmoituslehti kirjoitti vuoden 1887 lokakuun 29. päivänä, että koululle anottu valtionapu oli hylätty senaatin toimesta ja näin ollen toiminnan jatkuminen oli mahdotonta.²⁸ Tietojeni mukaan opetus kyseisissä oppilaitoksissa on ollut suomenkielistä, mutta Reijo Pajamo otaksuu, että ruotsinkieliset oppilaat ovat voineet saada opetusta ruotsin kielen taidon omaavilta opettajilta ja näin valmistuneet kanttorin tehtäviin.²⁹

Viipurin kirkkomusiikkiopiston (aiemmin Viipurin lukkari-urkurikoulu) taival päättyi

---

²²Pajamo 2007, 12.

²³Pajamo 2007, 14-15.

²⁴Turussa oppilaitoksen johtajana toimi Carl Gustaf Wasenius noin 50 vuoden ajan. Toinen perustajista oli Oscar Pahlman. Pajamo & Tuppurainen 2004, 251.

²⁵Perustaja Lorenz Nikolai Achté, joka toimi mm. Suomalaisen oopperan laulajana, kapelimestarina sekä Helsingin Vanhankirkon kanttorina. Pajamo & Tuppurainen 2004, 252.

²⁶Johtajana toimi Anton Kunelius. Koulun toiminta jäi lyhytaikaiseksi. Pajamo & Tuppurainen 2004, 254.

²⁷ Pajamo 2007, 11-15.

²⁸ Oulun ilmoituslehti 1887.

²⁹ Pajamo 2010.

Suomen ja Neuvostoliiton väliseen sotaan ennen 1940-luvun alkua, eikä toiminnan jatkuminen ollut muutenkaan mahdollista Viipurissa, sillä sodan seurauksena se luovutettiin Neuvostoliitolle. Keväällä 1951 ruotsinkielisen Fredrik Isacsonin³⁰ johtaman Turun kirkkomusiikkiopiston toiminta loppui, sillä kirkkomusiikkiopiston vuokraamat tilat päätyivät kiinteistön omistajan kautta toisiin käsiin. Myös taloudelliset vaikeudet olivat syynä Turun kirkkomusiikkiopiston toiminnan loppumiseen. Helsingin kirkkomusiikkiopisto esitti toiveen, että Sibelius-Akatemia vastaisi tästä lähtien kaikkien Suomessa koulutettavien kirkkomuusikoiden opetuksesta, ja näin Sibelius-Akatemian kirkkomusiikkiosasto aloitti toimintansa vuoden 1951 syyskuussa.³¹ Kaikki kolme kirkkomusiikkiopistoa olivat siis lopettaneet toimintansa ennen kuin Sibelius-Akatemian kirkkomusiikkiosasto aloitti kanttoreiden kouluttamisen. Reijo Pajamo totesi marraskuussa 2010, että Sibelius-Akatemian kirkkomusiikkiosaston pitkäaikainen johtaja Harald Andersén antoi opetusta myös ruotsinkielisille opiskelijoille.³²

Sibelius-Akatemian lisäksi tarvittiin myös lisää koulutuspaikkoja, joten Kuopion musiikkiopistossa käynnistyi kirkkomuusikoita valmistava koulutus Paavo Sointeen johdolla vuonna 1960.³³ Myöhemmin Kuopion musiikkiopisto muutti nimensä Kuopion konservatorioksi (vuonna 1977) ja kirkkomusiikin koulutus muodostui omaksi kirkkomusiikkilinjakseen, kunnes vuonna 1981 sen toiminta siirrettiin osaksi Sibelius-Akatemian kirkkomusiikkikoulutusta.³⁴

Vuonna 1981 kanttoreiden koulutusjärjestelmä muuttui jälleen. Tällöin Suomen evankelis-luterilaisten seurakuntien kanttorinvirat yksilöitiin kolmiportaisen järjestelmän mukaan A-, B- tai C-kanttorin viroiksi, ja päätettiin, että Sibelius-Akatemiassa musiikin kandidaatin opinnot suorittaneella on mahdollisuudet toimia ns. B-virassa ja tiettyjen lisäopintojen myötä henkilö sai pätevyyden toimia myös A-virassa. Alimman asteen virkoihin koulutettiin kanttoreita Oulun (vuodesta 1984), Pietarsaaren

---

³⁰ Fredrik Isacson kävi Turun lukkaruriikurikoulun ja myöhemmin Helsingin musiikkiopiston, ja toimi elämänsä aikana mm. Turun tuomiokirkon urkurina ja Turun kirkkomusiikkiopiston johtajana. Hillila & Blanchard Hong 1997.

³¹ Pajamo 2007, 72-73.

³² Pajamo 2010.

³³ Pajamo, 2007, 86.

³⁴ Kirkon keskushallinto 2010.

(1985), Tampereen (1986) ja Turun (1992) konservatorioissa.³⁵ Näistä Pietarsaaren konservatorio on ruotsinkielinen oppilaitos (aikaisemmalta nimeltään *Svenska konservatoriet i Jakobstad*, on nykyään osa ruotsinkielistä ammattiopistoa *Yrkesakademin i Österbotten*)³⁶, ja siellä annettu koulutus siis ensimmäinen ruotsin kieltä äidinkielenään käyttäville suunnattu kirkkomuusikkokoulutus. Vuoden 2007 heinäkuun loppuun mennessä suoritettu tutkinto näissä em. oppilaitoksissa antaa pätevyyden toimia alimman asteen kanttorin virassa nykyäänkin. Oulun konservatoriossa ja Yrkesakademin i Österbottenissa voi edelleenkin opiskella kirkkomusiikkia kolmivuotisessa koulutuksessa, ja näin ollen saada hyvät valmiudet jatko-opintoihin, vaikka pätevyys kanttorinvirkaan jääkin puuttumaan.³⁷ Turun konservatorion internetsivustolla mainostetaan myös, että kolmivuotinen muusikon koulutus antaa valmiudet toimia esimerkiksi sijaiskanttorina.³⁸

2.3.2 Nykyinen koulutustarjonta

Kanttorinviroissa on luovuttu A-, B- ja C-nimikkeistä, ja tänä päivänä puhutaankin laajaa yliopistotutkintoa, ylempää korkeakoulututkintoa tai muuta piispainkokouksen hyväksymää tutkintoa edellyttävistä kanttorinviroista. Koulutus näihin virkoihin on keskittynyt muutamalle paikkakunnalle: Helsinkiin, Kuopioon, Ouluun, Pietarsaareen, sekä Tampereelle. Alimman asteen kanttorin virkaan voi opiskella ammattikorkeakouluissa Oulussa, Pietarsaarella ja Tampereella,³⁹ kun taas keskimmäisen ja ylimmän asteen kanttorin opintoja voi suorittaa Helsingissä ja Kuopiossa Taideyliopistoon kuuluvassa Sibelius-Akatemiassa (tutkintonimike musiikin maisteri, MuM).⁴⁰

Nykyään ruotsinkielistä kirkkomusiikkikoulutusta on mahdollista saada vain Pietarsaarella ja Helsingissä. Pietarsaarella toimiva ammattikorkeakoulu Novia

---

³⁵ Tuppurainen 1994, 153.

³⁶ Yrkesakademin i Österbotten 2013. Suomen evankelisluterilainen kirkko 2013.

³⁷ Oulun konservatorio 2013. Yrkesakademin i Österbotten 2013.

³⁸ Turun konservatorio 2013.

³⁹ AKI-liitot 2010.

⁴⁰ Jobb i kyrkan 2010. SibA 2010.

kouluttaa alemman asteen kanttoreita (opintojen laajuus 270 opintopistettä), kun taas 330 opintopisteen laajuista yliopistokoulutusta saa ruotsin kielellä Helsingin Sibelius-Akatemiassa.⁴¹

Joitakin vuosia sitten alkoi silloisen Sibelius-Akatemian Kuopion osaston (nykyään Taideyliopiston Sibelius-Akatemian Kirkkomusiikin ja urkujen aineryhmän Kuopion yksikkö) ja Jyväskylän yliopiston musiikin laitoksen yhteistyö siten, että esimerkiksi musiikinopettajiksi valmistuvat Jyväskylässä opiskelevat henkilöt voivat pätevoityä muutaman vuoden lisäopinnoilla myös kirkkomuusikoiksi suorittamalla kirkkomusiikkiopintoja Kuopiossa, johtaen siihen, että kahden maisterin tutkinnon omaava henkilö voi hakea laajaa yliopistotutkintoa edellyttävää kanttorinvirkaa.⁴² Kirkkomusiikkikoulutus siis elää ja muuntuu aikojen saatossa, ja voi olla, että tulevaisuudessa nykyinen kanttorisysteemi asettuukin toisenlaiseen muotoon, esimerkiksi ”pitäjänmuusikon viraksi”, jossa kirkkomusiikkia sekä musiikkikasvatusta opiskellut henkilö toimii sekä seurakunnan että kunnan palkkaamana muusikkona monipuolisissa tehtävissä.⁴³

2.4 Ruotsinkielinen virsikirja Suomessa

Suomen ruotsinkieliset asukkaat ovat laulaneet virsiä useiden vuosisatojen ajan omalla äidinkielellään. Jo yhteisen kielen ja historiankin takia ovat suomenruotsalaiset käyttäneet Ruotsin kirkon virsikirjoja, mutta myöhemmin saaneet myös omaleimaisen, suomenruotsalaisen virsikirjansa.

Ruotsin valtakunnan ensimmäinen virallinen virsikirja (lisänimeltään *gamla psalmboken* tai *karolinska psalmboken*) julkaistiin vuonna 1695. Tämä kyseinen tekstipainos oli pitkään käytössä Ruotsissa sekä suomenruotsalaisten parissa

---

⁴¹ Jobb i kyrkan 2010.

⁴² Kirkkolainsäädäntö 2010.

⁴³ Vapaavuori 2005, 16-17.

(koraalikirja, jossa sävelmistö oli mukana, on vuodelta 1697).⁴⁴ Sen sisältö koostui pitkälti Martti Lutherin ja Paul Gerhardtin virsistä, mutta mukana oli myös ruotsalaisten runoilijoiden virsiä. Suomessa tuota kirjaa käytettiin lähes 200 vuoden ajan.

Suomen siirryttyä Ruotsin vallan alta Venäjän vallan alle vuonna 1809 alettiin Suomessa puhua ruotsinkielisen virsikirjan valmistelemisesta. Vuonna 1817 asetettiin virsikirjakomitea valmistelemaan uutta virsikirjaa, mutta työn tuloksia saatiin odottaa pitkään. Johan Ludvig Runebergin astuttua komitean johtoon vuonna 1853 alkoi tapahtua. Runebergin, Stenbäckin sekä Topeliuksen virsikirjaehdotukset kuitenkin hylättiin kerta toisensa jälkeen, ja vasta vuonna 1886 saatiin Suomeen oma ruotsinkielinen virsikirja kirkolliskokouksen hyväksytyä ehdotuksen. Samaan aikaan otettiin käyttöön myös suomenkielinen virsikirja (jonka edeltäjä oli ollut ns. *Vanha virsikirja* vuodelta 1701). Vuoden 1886 virsikirjassa virsiä oli 500 kappaletta, joista suuri osa oli suomalaisten (Runeberg, Topelius jne.) sepittämiä. Vaikutteita otettiin kuitenkin myös Ruotsissa 1819 julkaistusta kirjasta.

Nykyistä edeltävä virsikirja julkaistiin vuonna 1943. Ennen sitä oli saatu valmiiksi virsikirjalisäys (vuonna 1928), jossa mukaan oli tullut mm. paljon suomenruotsalaista materiaalia sekä suomenkielisiltä runoilijoilta käännettyjä virsiä. Varsinaisessa virsikirjassa (vuodelta 1943) oli paljon edeltäjänsä vuoden 1886 virsikirjan sisältöä. Vuoden 1943 virsikirjan rakenne oli sama kuin vuoden 1886 virsikirjassa, eikä uudistuksia ollut tehty paljon. Piispa Max von Bonsdorffin merkitystä kyseisen kirjan valmistuksessa ei liene voida vähätellä. Tällä kertaa mukana oli myös hengellisiä herätyslauluja, ja näin ollen herätysliikkeiden vaikutus virsikirjan sisältöön kasvoi.⁴⁵

Vuonna 1975 kirkolliskokous asetti virsikirjakomitean valmistelemaan uuden virsikirjan julkaisua. Siinä virsikirja uudistettiin sekä tekstin että melodioitten osalta.

Viimeisimmässä uudistuksessa ruotsinkielistä virsikirjaa pyrittiin yhdenmukaistamaan suomenkielisen kirjan kanssa, jotta kumpaakin voitaisiin käyttää yhtäaikaaisesti esimerkiksi kaksikielisissä seurakunnissa. Ruotsinkieliset seurakunnat käyttävätkin tällä hetkellä kirkolliskokouksen vuonna 1986 hyväksymää virsikirjaa, jossa on 585 virttä.

⁴⁴ Project Runeberg 2012. Hansson 2001.

⁴⁵ Hansson 1994, 51-56.

Sen sisältämistä virsistä 381 kappaletta on edellisestä, vuoden 1943 virsikirjasta. Uusia virsiä kirjassa on noin 200, vaikkakin niistä useat ovat vanhaa alkuperää.⁴⁶

Virsisävelmien osalta oli virsikirjaa tehtäessä pyritty autenttisuuteen, ja edellisten virsikirjojen tasatahtiset melodiat muutettiin alkuperäisempään muotoon. Tyyllisesti virsikirja on monipuolinen; siinä on mukana gregorianiikkaa, alkukirkon hymnejä, negrospirituaaleja sekä herätyslauluja. Lasten virsien osuus on myös kasvanut edellisistä. Myös eri kirkkokuntien lauluja on otettu nykyiseen kirjaan. Uusin suomenruotsalainen kirja onkin saanut myönteisen vastaanoton, vaikka kritiikkiäkin on esitetty liian radikaalista muutoksesta sekä vastaavasti liian vähäisestä uudistumisesta. Seurakuntalaulu on kuitenkin lähentynyt suomalaista virsilaulua.⁴⁷ Nykyisen virsikirjan virallinen nimi on *Svensk psalmbok för den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland*.

---

⁴⁶ Svensk psalmbok för den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland 1986, 7.

⁴⁷ Hansson 1994, 57-59.

3 ÄIDINKIELELTÄÄN SUOMENKIELINEN KANTTORI PORVOON HIIPPAKUNNAN RUOTSINKIELISESSÄ SEURAKUNNASSA

3.1 Kyselyn toteuttaminen

Kirjallisessa työssä tavoitteeni on selvittää, millaisin eväin virassa tai viransijaisena toimivat suomenkieliset kanttorit ovat päätyneet ruotsinkielisiin seurakuntiin. Olen kiinnostunut myös saamaan selville, millainen ruotsin kielen lähtötaso kyselyyn vastanneilla kanttoreilla on viran vastaanottaessaan ollut ja mikä motivoi heidät hakeutumaan työhönsä. Olen halunnut myös koota heidän kokemuksiaan työstä ja sen erityispiirteistä ja eroavaisuuksista verrattuna suomenkieliseen kanttorin työhön. Näiden tietojen keräämiseen ainoat menetelmävaihtoehdot olivat kysely tai haastattelu. Päädyin kyselyyn, sillä aineiston käsitteleminen on näin helpompaa ja kyselylomakkeen laatiminen ja lähettäminen sähköisessä muodossa tuntui luontevalta.

Aloin laatia kysymyksiä kevättalvella 2010. Muutamien ohjaajan kanssa käytyjen keskustelujen jälkeen kyselylomake oli valmis (ks. Liite 1). Tiedustelin sähköpostilla 13.11.2009 kohderyhmään kuuluvien kanttorien määrää Porvoon hiippakunnan hiippakuntas sihteeri Jan Hellbergiltä, ja hänen mukaansa suomenkielisiä kanttoreita on suunnilleen kymmenisen prosenttia kaikista hiippakunnan kanttoreista. Varmaa tietoa asiasta hänellä ei kuitenkaan ollut.⁴⁸ Seuraavaksi hain kanttoreita suomenkielisten nimien perusteella Porvoon hiippakunnan internetsivustolta ja valikoin näin mielestäni potentiaalisimmat kohderyhmääni kuuluvat henkilöt. Kohderyhmään valikoitui tällä tavoin 16 kanttoria, joille lähetin kyselylomakkeen sähköisessä muodossa 26. toukokuuta 2010. En voi olla täysin varma, tavoittiko sähköpostini kaikki ne henkilöt, jotka ovat kirjallisen työni fokuksessa, mutta arvioimme ohjaajani kanssa, että

---

⁴⁸ Hellberg 2010.

saavuttaisin kuitenkin suuntaa-antavaan selvitykseen riittävän vastaajamäärän tällä menetelmällä.

Kyselyn täyttämiseen annoin vastaajille aikaa kaksi viikkoa, joten palautuspäivä oli 10.6.2010. Kyselyyn vastasi seitsemän kanttoria kuudestatoista eli 43 % kyselylomakkeen saaneista kanttoreista. Kaksi seitsemästä vastanneesta halusi sähköisen lomakkeen sijaan paperiversioon, jonka lähetin heille välittömästi saatuaani tiedon tästä toiveesta.

Kyselylomake koostui kuudesta osiosta, joista ensimmäisessä, ”Tausta”-osiossa, kartoitettiin vastaajien ikä, sukupuoli, äidinkieli ja tämänhetkinen sekä aikaisemmat virat. Toinen osio oli nimeltään ”Henkilökohtaiset tekijät”, ja siinä pureuduttiin yksityiskohtaisemmin vastaajien koulutukseen ja kokemuksiin ruotsinkielisestä seurakuntatyöstä. Kolmannessa osiossa ”Kieli (taitotaso/ongelmat) kartoitettiin äidinkieleltään suomenkielisen kanttorin työmahdollisuuksia ruotsinkielisessä seurakunnassa, mahdollisia eteen tulevia ongelmia ja ruotsin kielen osaamisen vaatimuksia. Tämä osio oli myös kyselyn laajin, ja se tuotti materiaalia kaikista eniten. Neljännen osion ”Työympäristö, -tehtävät ja -välineet” tavoitteena oli tuoda esiin vastaajien henkilökohtaisia kokemuksia työympäristöstään. Siinä selvitettiin työtehtävien erilaisuutta verrattuna suomenkielisissä seurakunnissa toimiviin kanttoreihin ja kartoitettiin työvälineitä ja -tapoja. Viidennessä osiossa keräsin tietoa kanttoreiden työajan jakaantumisesta työn eri osa-alueiden välillä. Kuudennessa eli viimeisessä osiossa kysyin vielä kohderyhmään lukeutuvien sosiaalisista kontakteista ja siitä, kuinka hyvin vastaaja on otettu seurakunnassaan vastaan ns. ”ulkopuolelta” tulevana, äidinkieleltään erilaisena työntekijänä. Musiikin kandidaattiopintoihin kuuluneessa kirjallisessa työssä kävin läpi kyselyn kolmen ensimmäisen osion vastaukset ja tässä musiikin maisterin opintoihin kuuluvassa kirjallisessa työssä käyn lävitse loput osiot.

3.2 Vastaajaryhmä ja sen työhistoria

Kyselyyn vastasi viisi naista ja kaksi miestä. Kootessani aineistoa analyysia varten järjestin vastaajat iän mukaan aakkosjärjestykseen siten, että nuorin vastaaja on ”A” ja vanhin ”G”. Vastaajajoukossa ovat edustettuna kaikki työikäisiin lukeutuvat ikäryhmät. Näiden muodostamisessa käytin jakajana 10 vuotta. Yksi vastaaja kuuluu nuorimpaan ikäryhmään eli 20-29-vuotiaat, yksi ikäryhmään 30-39, kaksi ryhmään 40-49, kaksi ryhmään 50-59 sekä yksi vastaaja ryhmään 60-69 vuotta.⁴⁹ Kaikkien vastaajien äidinkieli on suomi, mutta vastaaja A on käynyt peruskoulun ruotsin kielellä.

Kyselyyn vastanneista viisi hoiti vastaamisajankohtana päätoimista kanttorinvirkaa ja kaksi hoiti viransijaisuutta. Vastaajista kolme toimi ylempää korkeakoulututkintoa edellyttävässä (ent. B-kanttorin) virassa kaupunkiseurakunnassa, yksi hoiti laajaa yliopistotutkintoa edellyttävässä (ent. A-virka) virassa kaupunkiseurakunnassa ja toinen vastaavaa viransijaisuutta, yksi toimi ylempää korkeakoulututkintoa edellyttävässä virassa maaseurakunnassa ja yksi osa-aikaisena kanttorina maaseurakunnassa.

Vastaajista vanhimpiin ikäluokkiin kuuluvat vastaajat E, F ja G olivat toimineet aiemmin kanttorina sekä suomenkielisessä että ruotsinkielisessä seurakunnassa. Heistä F on toiminut viisi vuotta kanttorina suomenkielisessä kaupunkiseurakunnassa ja vastaaja G taas kanttorina suomenkielisessä maaseurakunnassa sekä suomenkielisessä kaupunkiseurakunnassa, kummassakin vuoden verran. Muusta vastaajajoukosta vastaaja A on tehnyt aikaisemmin kanttorin työtä kahdessa seurakunnassa yhteensä kahden vuoden ajan, kummassakin ruotsin kielellä. Vastaajat B ja C ovat ensimmäisessä kirkkomuusikon virassaan, joka siis on ruotsinkielisessä seurakunnassa oleva virka.

Sijaisuuksia ja ”keikkahommia” oli selvästi ajallisesti pisimpään tehnyt vastaaja G (10 vuoden ajan molemmilla kielillä) ja seuraavaksi pisimpään vastaaja B, jolle oli kertynyt sijaisuuksia suomenkielisissä seurakunnissa yhdeksän vuoden ajalta ennen nykyistä virkaansa. Myös vastaaja F kertoo tehneensä paljon sijaisuuksia sekä suomen että

---

⁴⁹ Kaikki tämän luvun tiedot ovat kyselyaineistosta (Kalliokoski 2010). Aineistoon ja yksittäisiin lomakkeisiin ei erikseen viitata kuin erityistapauksissa, sillä tarkastelutapa tuo pääsääntöisesti esiin ao. vastaajan lomakkeen. Vastaajien tunnistet on ikäryhmäjaottelussa jätetty pois anonymiteetin takaamiseksi.

ruotsin kielellä. Vastaja D ei vastannut kysymykseen aiemmista viroista tai sijaisuuksista.

3.3 Koulutustausta, nykyiseen työhön sijoittuminen ja siinä viihtyminen

3.3.1 Koulutus

Kuusi seitsemästä vastaajasta on suorittanut opintonsa suomenkielisessä koulutuksessa. Heistä poiketen vastaja A oli aloittanut opintonsa ruotsinkielisessä koulutusohjelmassa. Hän ilmoittaa silti tehneensä yli puolet kirkkomusiikin opinnoistaan suomen kielellä.

Alimman asteen, eli ns. C-kanttorikoulutuksen käyneitä vastaajia oli kaksi, ylemmän korkeakoulututkinnon (musiikin maisteri, ent. B-viran kelpoisuus) suorittaneita oli kolme ja diplomin tai A-tutkinnon suorittaneita kolme.

Vastaja A:n musiikin maisteriopinnot Sibelius-Akatemiassa olivat vastaushetkellä kesken. Vastaja B on käynyt sekä C-kanttorikoulutuksen että valmistunut alimman asteen kirkkomuusikoksi ammattikorkeakoulusta. Vastajat C ja D ilmoittavat olevansa kirkkomusiikin koulutusohjelmassa opiskelleita musiikin maistereita. Vastaja E ei ole saanut kirkkomuusikon koulutusta, vaan hän on diplomilaulaja ja laulopedagogi. Vastajalla F on sekä kanttori-urkurin (ylempi kanttori, yleisen osaston päästötodistus) koulutus että musiikin maisterin pätevyys. Hän on lisäksi aikuis- ja laulunopettaja. Hän ilmoittaa suorittaneensa myös diplomin laulusta. Vastaja G on suorittanut C-kanttorikoulutuksen, tehnyt uruista A-tutkinnon ja päteväitynyt myös urkujensoitonopettajaksi.

3.3.2 Sijoittuminen nykyiseen työhön

Tiedustelin kyselylomakkeessani, miksi kanttorit olivat hakeutuneet nykyiseen työhönsä? Vastajista A, F ja G vastasivat, että paikka sattui olemaan auki oikealla hetkellä. Kaksi vastaajaa (E, G) sai tietää avoinna olevasta virasta tai sijaisuudesta

henkilökontaktien eli ”suhteiden” kautta; heistä vastaaja G:tä nimenomaan pyydettiin virkaan. Ruotsinkielisiin seurakuntiin löytyy vain melko harvoin useita hakijoita, ja esimerkiksi vastaaja F oli tulevan virkansa ainoa hakija.

Vastaaja A, joka on käytännössä kaksikielinen, vaikka hänen äidinkieltensä onkin suomi, pääsi seurakuntasihteerin sijaiseksi, jota kautta avautui tie kesäkantoriksi ja kanttorinsijaiseksi ruotsinkielisissä seurakunnissa. Vastaaja B halusi kokea jotakin erilaista. Kun hänen asuinseudullaan ei ollut suomenkielisiä kanttorinvirkoja sopivaan aikaan auki, hän päätti hakea nykyistä virkaansa kirkkoherran kehotuksesta. Vastaaja B:lle ruotsinkielisyys ja ruotsinkieliset seurakunnat eivät olleet aiemmin tuttuja.

Myös vastaaja C:n kohdalla hakeutumisessa ruotsinkieliseen seurakuntaan oli kyse siitä, ettei suomenkielisissä seurakunnissa ollut auki olevia virkoja, ja näin ollen hän rahoittaakseen opintojensa loppusuoraa haki ruotsinkielistä virkaa. Vastaaja D perusteli hakeutumistaan ruotsinkieliseen työhön sillä, että hänen kotinsa sijaitsi työpaikkakunnalla.

3.3.3 Työssä viihtyminen

Kysymykseen nro 2.3, jossa kartoitin kohderyhmän työssä viihtymistä, tulleet vastaukset osoittivat, että kaikki vastaajat viihtyvät työssään joko erinomaisesti (A, B, C, F ja G) tai hyvin (D, E).

Vastaaja A kokee myönteisempänä ruotsinkielisessä seurakunnassa kuin suomenkielisessä toimimisen muun muassa siksi, että kaikki tuntevat toinen toisensa. Hänen mukaansa ruotsinkieliset ovat yhteistyökykyisempiä ja työympäristö on ”pehmeämpi” kuin suomenkielisissä seurakunnissa. Ko. vastaaja kokee viihtyvänsä työssään erinomaisesti, sillä ”tämä on se työ, jota haluan tehdä.” Vastaaja B suhtautuu omien sanojensa mukaan ”avoimesti suomenruotsalaisiin” ja kehuu musiikkiperinteen ja kulttuurin henkivän positiivisuutta. Hän toteaa, että isossa kaupungissa löytyy myös taitavia muusikoita yhteistyöhön, vaikka seurakunta itsessään onkin pieni. C työskentelee isossa seurakunnassa, joten varoja eri toimintamuotoihin on riittävästi. Hän viihtyy työssään erinomaisesti ja kokee itsensä jatkuvan kouluttamisen tärkeäksi työssä

jaksamisen kannalta. Oman osuutensa kanttorin työssä viihtymiseen tuovat muut työyhteisön kanttorit, jotka ovat hänen mukaansa ”hyviä tyyppejä”.

Vastaaja D iloitsee hyvistä työtovereista ja korostaa yhteistyön merkitystä. Työssään hän viihtyy hyvin. Myös vastaaja F suhtautuu työhönsä positiivisesti ja kertoo rakastavansa työtään ja ihmisten kanssa olemista. Vastaaja G puolestaan listaa työviihtyvyytensä parantajiksi pätevät työtoverit, mukavan työmatkan, hienot soittimet, leppoisan ilmapiirin sekä mielekkäät työtehtävät. Positiivisena hän kokee myös sen, että työmäärä pysyy kohtuuden rajoissa. Vastaaja E:llä ei ole mitään valittamista nykyisestä työstään. Hän on mielestään oppinut tuntemaan ruotsinkielisen kulttuurin sisältäpäin.

3.4 Erot suomen- ja ruotsinkielisten seurakuntien kanttorin työssä

Kyselyyni vastanneista kanttoreista viisi (B, C, D, F ja G) näki seurakuntien välillä merkittäviä eroja, kun sen sijaan kaksi (A ja E) oli sitä mieltä, että suomenkielisten ja ruotsinkielisten seurakuntien toiminnassa ei ole juurikaan eroavaisuuksia.

Ensin mainittuun ryhmään lukeutuvat vastaajat B ja D näkivät seurakuntansa koon (pienempi kuin keskiverto suomenkielinen seurakunta) heijastuvan kanttorin toiminnassa merkittävästi, mutta olevan myös jopa helpottava tekijä. Vastaaja D painotti, että päätetyistä asioista voidaan joustaa paremmin kuin suuressa seurakunnassa. Vastaajat B ja G näkivät, että ruotsinkielisten asenne kirkkoonsa on avoimempi ja myönteisempi kuin suomenkielisten, kirkkoa pidetään enemmän ”meidän juttuna” ja kulttuuriin kuuluvana traditiona. Vastaaja C:n mielestä seurakunnan työntekijöiden välillä ei ole perinteistä suomenkielisissä seurakunnissa ilmenevää hierarkia-ajattelua.

Positiivisten palautteiden lisäksi ilmeni myös tyytymättömyyttä. Yksi vastaaja kertoi seurakuntansa työntekijöiden keskuudessa ilmenevästä vaikenemisen kulttuurista: hänen työpaikallaan ei vallitse avoin keskustelukulttuuri. Seurakunta, jossa hän työskentelee, on kaksikielinen (enemmistö ruotsinkielisiä, vähemmistö suomenkielisiä),

ja töitä on hänen mukaansa enemmän kuin yksikielisissä seurakunnissa.

Vastaajista huomattava osa (viisi vastaajaa seitsemästä) on sitä mieltä, että ruotsin- ja suomenkielisten seurakuntien musiikkitoiminnassa on eroja. Kuorojen ohjelmisto on erilaista kielestä johtuen (A ja E), ja usein kuorolaisissa on vastaajien B ja D mukaan sekä suomen- että ruotsinkielisiä laulajia. Vastaaja B:n seurakunta koostuu alle tuhannesta seurakuntalaisesta, joten suurien musiikkiryhmien ylläpitämiseen ei ole resursseja. Musiikillista toimintaa helpottaa kuitenkin se, että seurakunta sijaitsee suuressa kaupungissa, joten avustamaan löydetään aina suomenkielisiä muusikoita. Vastaaja G näkee suurimpana erona seurakuntalauluun osallistumisen; se koetaan jopa itsestänselvyydeksi seurakuntalaisten parissa. Hänen mielestään musiikkia pidetään korkeammassa arvossa kuin suomenkielisissä seurakunnissa eikä soitinhankinnoissa kitsastella.

3.5 Kielitaidon taso ja osaamisen ongelmat

3.5.1 Millaista kielitaitoa tarvitaan?

Mielestäni yksi tärkeimmistä kysymyksistä tässä opinnäytetyössä on kyselyn kysymys nro 3.1: ”Millainen kielitaidon tulee olla, jotta äidinkielenään suomea puhuva kanttori kykenee työskentelemään kanttorina ruotsinkielisessä seurakunnassa?”. Vastausvaihtoehtoja olivat erinomainen, hyvä, tyydyttävä ja välttävä.

Suurin osa vastaajista (6 vastaajaa) kannatti hyvää tai tyydyttävää. Heistä kaksi (C ja D) kannatti pelkästään hyvää, mutta kaksi (B, G) oli vastannut sekä ”hyvä” että ”tyydyttävä” ja kahden (A ja E) mukaan tyydyttävä taito on välttämätön. Vastaaja F:n mielestä kielitaidon tulee olla erinomainen. Perusteluikseen vastaaja B on kirjannut, että musiikki on ensisijainen ja tärkein kieli. Hänen työskentelypaikkakunnallaan valtaosa väestöstä on suomenkielisiä, joten ruotsinkielisten on pakostakin osattava jonkin verran suomea selvitäkseen suomenkielisen enemmistön parissa. Näin ollen hän kokee, että äidinkieleltään suomenkielinen kanttori kykenee työskentelemään tyydyttävilläkin

ruotsin kielen taidoilla. Hänen mukaansa ruotsin kieli on kuitenkin ensisijainen työskentelykieli, ja hän peräänkuuluttaa suomenkieliseltä kanttorilta ”motivaatiota, rohkeutta ja halua kielitaidon kehittämiseen”. Vastaaja G perustelee vastaustaan sillä, että pelkästään messuista ja toimitusten hoitamisesta selviää tyydyttävällä ruotsin kielellä. Muu kanssakäyminen vaatii kuitenkin hänen mukaansa hyvää ruotsin kielen taitoa.

Vastaajat A ja E ovat sitä mieltä, että tyydyttävän ruotsin kielen taidon omaava henkilö kykenee työskentelemään ruotsinkielisessä seurakunnassa. Vastaaja A kommentoi, että riittää, kun tulee ymmärretyksi ja itse ymmärtää toisia. Hänen mukaansa musiikki ylittää kielirajat. Vastaaja E on sitä mieltä, että työtä tekemällä oppii lisää, eikä aloittelijalla tarvitse olla entuudestaan tyydyttävää parempaa ruotsin kielen taitoa. Vastaajat C ja D olivat ”hyvän” kannalla. Vastaaja C kuitenkin toteaa, että jopa välttävillä taidoilla pärjää toimituksissa ja jumalanpalveluksissa ruotsinkielisessä seurakunnassa työskennellessä. Kuorotoiminta ja kontaktit seurakuntalaisiin kuitenkin kärsivät, jos kielitaidossa on puutteita. Vastaaja D kokee, että työkavereiden apu on tärkeää, ja apua löytää aina kysyttäessä.

Vastaaja F:n mielestä kielitaidon tulisi olla mielellään erinomainen, jotta kanttori kykenee keskittymään kielen sijasta työhönsä eikä ikäviä tilanteita kielitaidon puitteissa tulisi vastaan.

3.5.2 Oma ruotsin kielen taito ja ruotsin kieliopinnot

Kysymykseeni vastaajien omasta kielitaidosta ja peruskouluopintojen määrästä sain erilaisia vastauksia. Vastaaja A kokee osaavansa ruotsia kuin äidinkieltä, sillä hän suoritti peruskoulunsa ja osan kanttorioopinnoistaan ruotsin kielellä. Vastaaja B on opiskellut ruotsia seitsemän vuoden ajan, ja hänen viimeisin arvosanansa ruotsista on kahdeksan. Vastaajat C, D ja E ovat opiskelleet ruotsia jokainen kuuden vuoden ajan. C:llä viimeisin arvosana oli 9, E:llä 8 ja D:llä 7. Vastaaja F opiskeli ruotsia neljän vuoden ajan peruskoulussa ja sai arvosanaksi kymmenen. Lisäksi hän on auskultoinut ruotsin kielellä aikuisopettajaksi ja ollut mukana ruotsinkielisillä laulukursseilla. Vastaaja G opiskeli peruskoulussa ruotsia kahdeksan vuotta, ja hänen arvosanansa on

korkein mahdollinen, eli kymmenen. G:n historiasta löytyy ruotsinkielisten musiikkikurssien seuraamista, ja hän on lukenut myös ruotsinkielistä ammatti- ja muuta kirjallisuutta.

Kysyin myös vastaajien suhtautumista ruotsin kieleen. Vastaaja A kertoi olevansa täysin kaksikielinen ja puhuvansa tällä hetkellä jopa paremmin ruotsia kuin suomea. Vastaajat B ja F kokevat suhteensa ruotsin kieleen olevan neutraali, eikä B:llä ollut harrastuneisuutta tai erityisedellytyksiä ruotsin kieleen. Vastaaja C pitää myönteisenä vaikuttajana kouluaikeista opettajaansa. Hänelle ruotsi oli jo alusta alkaen helpompaa kuin englanti. Vastaajat D ja F kokevat suhteensa ruotsin kieleen luontevaksi, sillä kumpikin on kuullut ruotsia kotiseudullaan ja lapsuudessaan. Vastaaja G muistelee, ettei ole koskaan kokenut kieltä ”pakkoruotsina”, sillä hänen opiskeluaikanaan kieltä ja kielitaitoa ylipäättään arvostettiin ja kielten osaamista pidettiin arvokkaana pääomana.

3.5.3 *Ruotsinkielisten virsien osaaminen*

Kanttorin työssä virsien tunteminen ja virsilaulun osaaminen on tärkeää. Lähes puolet vastaajista kokee kuitenkin, että heillä on ollut ongelmia ruotsinkielisen virsikirjan virsien kanssa (vastaajat B, C ja G). Etenkin alussa vieraskielisen virsikirjan lyhyet sanat ja monisäkeistöiset virret olivat hankalia (B ja G). Virsien tekstin ymmärtäminen tuotti myös ongelmia (B). Vaikka ruotsinkielisessä virsikirjassa onkin paljon virsiä, joiden melodia on sama kuin suomenkielisessä virsikirjassa, myös uusia tuttavuuksia on tullut eteen (B). Ratkaisuna vastaaja B:llä oli virsien harjoittelu omaehtoisesti. Ajan myötä ongelmat ovatkin vähentyneet ja tekstin lausuminen tuntuu helpolta.

Vastaaja A ei koe törmänneensä ongelmiin laulaessaan ruotsin kielellä, vaan hän osaa fraseerata oikein ja ymmärtää tekstin. Vastaaja D kokee positiivisena osaamisena sen, että hän erottaa, milloin jokin sana (esimerkiksi ”mig”) lausutaan nykyruotsilla ja milloin se äännetään kuten kirjoitetaan. Myös vastaaja F:n ääntäminen on parantunut vuosien varrella, eikä suomenkieliselle tyypillinen aksentti kuulu kuin väsyneenä. Vastaaja E ei ole kohdannut ongelmia ruotsinkielisestä virsikirjasta laulettaessa.

Vastaajat ovat yhtä mieltä siitä, että ruotsinkielinen virsikirja eroaa joiltakin osin

suomenkielisestä versiosta. Neljä vastaajaa (B, C, D ja G) seitsemästä pitää merkittävänä erona sitä, että ruotsinkielisessä virsikirjassa duurimelodioita on huomattavasti suomenkielistä enemmän. Vastaaja G painottaa, että vaikka eurooppalainen 1500–1700-lukujen koraaliaineisto on sama, niin ruotsinkieliseen virsikirjaan on valittu suomenkieliseen verraten huomattavasti enemmän duurimelodioita, kun taas vastaavasti suomenkieliseen on valittu mollimelodioita. Vastaajat A ja F ovat huomanneet, ettei ruotsinkielisestä virsikirjasta löydy toisintoja niin paljon kuin suomenkielisestä, ja B:n mielestä kaikista synkimmät virret löytyvät vain suomenkielisestä virsikirjasta. Vastaaja D huomauttaa, että ruotsinkieliset virret ovat sointiväriältään letkeäpoljentoisia, ja vastaaja A kokee, että Ruotsin aarre ”*andliga visor*” (hengelliset laulut) on näkyvästi esillä suomenruotsalaisten virsikirjassa.

3.5.4 Ruotsin kielen osaamisen haasteet seurakuntatyössä

Suuria ruotsin kielen osaamiseen liittyviä ongelmia eivät vastaajat ole kohdanneet, sillä ainoastaan kaksi heistä kirjasi ongelmia lomakkeeseensa. Vastaajien C ja G ongelmat ovat esiintyneet kuorotyössä. Vastaaja C kirjoittaa:

Alussa olin epävarma lapsikuoroja pitäessäni, nyt ongelmia ei enää ole. Aina voi myöskin ilmaista itseään suomenkielellä, mikäli jokin sana ei tule mieleen ruotsiksi.

Kuorotyön ammattisanaston puuttuminen oli vastaaja G:n mielestä hänen kielitaitonsa merkittävin ongelma. Hän kokee kuitenkin tulleensa toimeen kuorolaisten kanssa, eikä kukaan työtoveri ”nipota”, vaikka sanavarasto joskus osoittaa puutteellisuutensa. Muiden työntekijöiden kanssa vain vastaaja F on kohdannut isompia ongelmia:

Kirkkoherra on kerran eräässä kipakassa keskustelussa yrittänyt päästä tilanteen ”herraksi” tokaisemalla, että ethän sinä edes ymmärrä ruotsia!

Kaikki vastaajat tekevät yhteistyötä suomenkielisten seurakuntien kanssa, ja vastaaja G:tä lukuun ottamatta he myös käyttävät suomen kieltä työssään. Vastaaja A kommunikoi eräiden seurakunnan työntekijöiden sekä joskus myös omaisten kanssa suomen kielellä, ja hänen työnkuvaansa kuuluu kanttorina toimiminen kaksikielisissä

messuissa, jotka järjestetään yhdessä suomenkielisen seurakunnan kanssa. Vastaja B toimii kanttorina suomenkielisissäkin toimituksissa ja käyttää suomea erinäisissä kokouksissa ja muiden muusikoiden kanssa toimiessaan. Vaikka hänen seurakuntansa onkin ruotsinkielinen, on seurakuntayhtymän yhteisissä tilaisuuksissa ja kokoontumisissa käytössä suomen kieli. Vastaja C toimii usein kanttorina kaksikielisissä toimituksissa ja jumalanpalveluksissa. Seurakuntayhtymän yhteisissä konserteissa sekä kokoontumisissa ja isompien tapahtumien järjestelyissä C käyttää yleensä suomen kieltä. Vastaja D käyttää suomenkielisten työtovereittensa kanssa suomea ja korvaa satunnaisesti jonkin ruotsin kielen sanan suomenkielisellä. Hänen seurakunnassaan järjestetään myös kaksikielisiä juhlamessuja.

Vastajien E ja F työskentelyseurakunta on kaksikielinen, joten osa toiminnasta on suomenkielistä. Vastaja E:n seurakunnan ja naapuriseurakunnan välillä tehdään yhteistyötä ja vierailuja järjestetään puolin ja toisin. Vastaja F johtaa suomenkielistä kuoroa, joka tekee myös vierailuja suomenkielisiin seurakuntiin kieli-identiteettinsä vahvistamiseksi. Ainoastaan vastaja G ei käytä työssään suomen kieltä lukuun ottamatta yhteisiä projekteja suomenkielisen seurakunnan kanttorin kanssa, jolloin he keskenään puhuvat suomea.

3.6 Työympäristö, -tehtävät ja -välineet

3.6.1 Työtehtävät ja työmuodot

Kyselyyn vastanneiden kanttoreiden työtehtävät muodostuivat pääosin perinteisistä kanttoreiden työtehtävistä. Keskeisimmiksi nousivat jumalanpalvelukset, toimitukset, laitos- ja kouluhartaudet sekä kuorotyö. Rippikouluopetuksen ja muun opettamistyön mainitsevat vastaajat C, D, E ja F. Vastaajista neljä mainitsi erikseen työtehtäviinsä kuuluvan suunnittelu- ja palaveritilanteita, esimerkiksi erilaisia paperitöitä, konserttijärjestelyjä ja kokouksia (vastaajat A, C, F ja G). Vastaja A totesi myös työskentelevänsä muissa seurakunnan pienissä juhlissa ja vastaja D mainitsi diakoniatyön seurakuntatapaamiset. Ainoastaan vastaja B ei eritellyt työtehtäviä, vaan

totesi olevansa seurakuntansa ainoa kanttori, ja vastaavansa siis kaikesta seurakunnan musiikkitoiminnasta.

3.6.2 Työtehtävien eroavaisuus ja erityispiirteet verrattaessa suomenkielisen seurakunnan kanttorin työhön

Kanttoreista suurin osa (kuusi vastaajaa seitsemästä) totesi, etteivät työtehtävät eroa suomenkielisen seurakunnan kanttorin työtehtävistä. Kaksi vastaajaa seitsemästä (F ja G) sen sijaan olivat työtehtävien erilaisuuden kannalla. Vastaaja F perusteli näkemystään sillä, että työmäärä kaksikielisessä seurakunnassa on yksikielisestä seurakuntaa suurempi. Vastaaja G, joka vastasi sekä ”kyllä” että ”ei” toteaa perusteluissaan:

Periaatteessa samoilla linjoilla, mutta ruotsinkielinen työ on jotenkin keveämpää ja sujuvampaa. Eniten eroavat edukseen nykyisen työpaikkani siunaukset ja muistotilaisuudet, joita ei turhaan pitkitetä ja venytetä, ja jotka silti pysyvät levollisina ja arvokkaina.

Omassa työssään kanttorit näkevät erityispiirteitä vaihtelevasti. Vastaaja A:n työ painottuu kuoronjohtoon, kun taas vastaaja B:lle diakoniapiirin toiminnassa mukana oleminen on tärkeää jo kielen oppimisen ja harjoittamisenkin kannalta. Hänen mielestään oman erityispiirteen työhön luo seurakuntalaisten pienet ikäryhmät, esimerkiksi koulujumalanpalveluksissa saattaa usein olla koko koulu paikalla yksittäisten luokkien sijaan. Tämä myös lisää yhteisöllisyyttä. Vastaaja D:n työn erityispiirre on henkilöstön pieni määrä, kun taas vastaaja E kokee erityispiirteeksi pienen seurakunnan ja erittäin pienen suomenkielisen vähemmistön. Vastaaja G taas kokee positiivisena erityispiirteenä työympäristön, hienon kirkon ja hyvät soittimet. Negatiivisena erityispiirteenä vastaaja F kokee työpaikalla ilmenevän ei-avoimen keskustelukulttuurin. Vastaaja C ei koe työssään ilmenevän mitään erityispiirteitä.

3.7 Päätelmiä kyselyn tuloksista

3.7.1 Vastaajien taustasta ja henkilökohtaisista tekijöistä

Porvoon hiippakunnan kanttoreista noin kymmenen prosenttia on suomenkielisen taustan omaavia, mutta heidän tarkkaa lukumääräänsä ei tiettävästi ole selvitetty eikä sitä myöskään tässä tutkimuksessa ollut mahdollista selvittää. Tutkimukseni kohderyhmään valikoituneesta kuudestatoista kanttorista seitsemän vastasi kyselyyn, ja heidän vastaustensa pohjalta loin kirjallisessa työssäni suuntaa antavan kuvan Porvoon hiippakunnan suomea äidinkielenään puhuvien kanttorien taustasta, ruotsin kielen taidosta ja työssä viihtymisestä sekä sen erityispiirteistä.

Kyselyyn vastanneet kanttorit muodostivat ikänsä ja työtehtävänsä osalta mielenkiintoisen ja kirjavankin joukon. Kaikki ikäluokat alle kolmekymmenvuotiaasta yli kuusikymmenvuotiaaseen olivat vastaajajoukossa edustettuina, mikä antaa yksittäisille näkemyksille ikä- ja kokemusperspektiivit. Vastaajat toimivat sekä ylempää korkeakoulututkintoa edellyttävissä viroissa että laajaa yliopistotutkintoa edellyttävissä viroissa – enemmistönä ensin mainitut – ja seitsemästä vastaajasta valtaosa eli viisi työskenteli kaupunkiseurakunnissa, muut kaksi maaseurakunnissa. Vanhimpien joukkoon lukeutuneet kanttorit olivat pääsääntöisesti tehneet töitä sekä suomen että ruotsin kielellä, nuorimmista toinen oli ensimmäisessä virassaan, ja toinen hoiti ns. A-kanttorin sijaisuutta.

Vastaajista 86 % oli suorittanut opintonsa suomenkielisessä koulutuksessa. Vain yksi vastaaja kertoi suorittaneensa sekä peruskoulun että osan kirkkomusiikkiopinnoistaan ruotsin kielellä. Vastaajien pätevyys virkaansa vaihteli suuresti. Yksi vastaajista ei ollut päättänyt Sibelius-Akatemiassa aloittamiaan kirkkomusiikkiopintoja, kun taas suurin osa vastanneista oli valmistunut musiikin maisteriksi. Osalla (B, G) kanttoreista oli joko toisen asteen tai ammattikorkeakoulun C-kanttoritutkinto. Eräs vastaajista ei ollut opiskellut kirkkomusiikkia lainkaan, vaan oli suorittanut opintonsa laulumusiikin puolella, ja on pätevyydeltään diplomilaulaja.

Ruotsinkielisten seurakuntien kanttorinvirkojen hakijamääriä ei tässä yhteydessä ole selvitetty. Suomenkielisten sijoittuminen näihin virkoihin viittaa siihen, että hakijamäärät eivät ole suuret – yksi vastaaja nimenomaan ilmoitti olleensa ainoa hakija ja osa vastanneista päätyi virkaansa joko pyydettyinä tai muiden seurakunnassa tekemiensä tointen ansiosta. Otaksun, että tarve suomenkielisten kanttoreiden sijoittumiselle ruotsinkielisiin seurakuntiin on kasvamassa.

Vastaajien syyt ruotsinkieliseen kanttorinvirkaan tai viransijaisuuteen hakeutumiseen vaihtelivat. Osalle heistä työ ruotsin kielellä tuntui luonnolliselta eri syistä johtuen. Esimerkiksi vastaaja A oli käytännössä kaksikielinen, vaikka hän oppikin varhaislapsuudessaan ensimmäisenä suomen kielen. Toisaalta muutama vastaajista totesi kotipaikkakuntansa sijainneen alueella, jossa ruotsin kieltä kuulee päivittäin. Vastaukset viittaavat siihen, että positiivisempi suhtautuminen ruotsin kielellä työskentelyyn syntyy kielen ”läsnäolosta” ja kuulemisesta jo lapsuudesta lähtien.

Valtaosa vastaajista (viisi) viihtyi työssään erinomaisesti, muut kaksi hyvin. Syyt työssä viihtymiseen olivat vaihtelevia; osa totesi ruotsinkielisten arvostavan suomenkielisiä enemmän musiikkia ja esimerkiksi seurakuntalaisten virsilauluaktiivisuus on huomattavasti parempaa kuin suomenkielisissä seurakunnissa. Ruotsinkielisen yhteisön, työkalvereiden ja seurakuntalaisten positiivinen suhtautuminen kirkolliseen elämään ja kirkkomusiikkiin lisää merkittävästi vastanneiden viihtyvyyttä työssään. Kaksi vastaajaa (C, G) totesi taloudellisten resurssien ja työvälineiden olevan korkealuokkaisia, joiden ansiosta työ koetaan mielekkääksi.

Suomenkielisten ja ruotsinkielisten seurakuntien välillä on vastaajien enemmistön mukaan eroavaisuuksia. Suurimmiksi erottaviksi tekijöiksi vastaajat nimesivät pienemmät seurakunnat, myönteisemmän suhtautumisen kirkolliseen elämään ja joustavan ilmapiirin työasioissa. Eräs vastaaja, kaksikielisen seurakunnan kanttori, esitti kuitenkin kritiikkiä seurakuntaansa kohtaan: hänen mukaansa asioista vaietaan helposti ja työtehtäviä tuntuu olevan enemmän kuin yksikielisessä seurakunnassa.

Myös musiikkitoiminnassa nähtiin eroavaisuuksia suomenkielisiin seurakuntiin verrattuna. Kuorojen ohjelmisto on kielestä johtuen erilaista. Kuorolaisissa on sekä

suomen- että ruotsinkielisiä laulajia. Myös seurakuntalauluun osallistuminen koettiin aktiivisemmaksi kuin suomenkielisissä seurakunnissa.

3.7.2 Ruotsin kielen taidon tarpeesta kanttorin työssä

Kyselyvastausten perusteella olen saanut kuvan, että ruotsinkieliseen seurakuntaan työhön hakeutuvan, äidinkieleltään suomenkielisen kanttorin ei tarvitse osata kieltä erinomaisesti. Huomattava osa (5) vastaajista piti erinomaista (1) tai hyvää (4) ruotsin kielen osaamista tärkeänä työn kannalta, mutta viimeksi mainituista kahden kannattaessa samalla myös tyydyttävää taitoa ja kahden muun samoin, on tyydyttävä taito heidän mielestään myös riittävä. Kanttorin sijaisuuksissa tehtävistä perustöistä selvinnee jopa välttävällä tai tyydyttävällä kielitaidolla, mutta vastanneiden mukaan olisi tärkeää, että ruotsin kieli sujuisi virassa olevalta kanttorilta ongelmitta.

Vastaajat olivat opiskelleet ruotsin kieltä keskimäärin kuusi vuotta. Vastaajien viimeisen kouluarvosanan keskiarvo on 8. Muista vastaajista poikkeuksen teki yksi vastaaja, joka on suorittanut koko peruskoulunsa ja osan kanttorioipinnoistaan ruotsin kielellä. Kaiken kaikkiaan vastaajien ruotsin kielen taito on siis ollut hyvä jo ennen viran tai viransijaisuuden aloittamista. Omaehtoinen tutustuminen esimerkiksi ruotsinkieliseen kirjallisuuteen ja halu kielitaidon kehittämiseen lisää peruskoulussa opitun kielitaidon säilymistä. Mielestäni mm. ruotsin kielen käyttäminen keskusteluissa sekä kirjallisuuden ja sanaston ylläpitäminen lisää osaamista ja avartaa suhtautumista kieleen. Omalla asenteella siis on merkitystä.

Kielitaidon puutteet olivat vastaajien mukaan tulleet esiin mm. virsikirjaa käytettäessä. Etenkin työskentelyn alkuvaiheessa ongelmia oli lauseiden ymmärtämisessä ja sanojen ääntämisessä. Kokemus ja tutustuminen suomenruotsalaiseen virsikirjaan on kuitenkin lisännyt osaamista, eikä ongelmia juurikaan ilmene. Vastaajat kokevat ruotsinkielisen virsikirjan erilaiseksi kuin vastaava suomenkielinen. Eniten kommentteja tuli sävelmien duurivoittoisuudesta. Suomenkielisen virsikirjan he kokevat sävyltään synkemmäksi kuin ruotsinkielisen. Myöskään kansantoisintoja ei ruotsinkielisestä virsikirjasta löydy, vaan niiden sijaan letkeäpoljentoiset ruotsalaiset hengelliset laulut ovat laajemmalti edustettuina.

Kielitaidon puutteet eivät käytännön arkielämässä vastaajia liiemmin haittaa. Vain muutama vastaaja oli kokenut ongelmia kuorotyössä. Merkittävimpänä tekijänä nähtiin kuorotyön ruotsinkielisen ammattisanaston puuttuminen. Vain yksi vastaaja totesi kohdanneensa kielellisiä ongelmia työssään.

Poikkeuksetta jokainen vastaaja tekee yhteistyötä suomalaisten seurakuntien kanssa ja käyttää jossain muodossa suomen kieltä työssään. Suomenruotsalaiset seurakunnat järjestävät yhteistyössä suomalaisten seurakuntien kanssa mm. juhlamessuja, ja kuorotoiminta puolin ja toisin on rikasta. Osa vastanneista työskentelee seurakuntayhtymässä, jossa muut siihen kuuluvat seurakunnat ovat suomenkielisiä, ja yhteiset kokoukset ja tapahtumat hoituvat suomen kielellä.

3.7.3 Ruotsinkielisen kanttorin työtehtävät ja erityispiirteet

Kyselyssä ilmeni, että suomen- ja ruotsinkielisen kanttorin perustehtävät ovat hyvin samankaltaisia. Keskeisimpiin työtehtäviin kuuluvat jumalanpalveluksissa, toimituksissa sekä laitos- että kouluhartauksissa musiikillisissa tehtävissä toimiminen. Myös kuorotyö on yleinen piirre seurakuntatyössä, kielestä riippumatta. Rippikouluopetus nousi vastauksissa vastaajien enemmistöllä esiin. Vastausten perusteella voidaan todeta, etteivät kanttorin viran sisältämät keskeiset työtehtävät eroa merkittävästi suomen- ja ruotsinkielisissä seurakunnissa. Yhden vastaajan mielipide on kuitenkin, että kaksikielisessä seurakunnassa työtehtävien määrä on suurempi yksikieliseen seurakuntaan verrattaessa.

Omassa työssä erityispiirteitä nähtiin vaihtelevasti. Yhteisöllisyys korostuu vähemmistöissä herkemmin, kun ikäryhmät ovat pieniä. Joskus paikkakunnan vähemmistönä voi olla suomenkielinen väestö, ja tämä tuo työhön oman erityisen lisänsä. Mitään ruotsinkielisissä seurakunnassa toimiville kanttoreille yhtenäistä erityispiirrettä ei kyselyvastausten perusteella kuitenkaan voida erottaa.

4 PÄÄTÄNTÖ

Ruotsin kieli on ollut osa suomalaisten elämää ja kulttuuria jo ainakin vuosituhannen ajan. Sen asema kansallisessa kulttuurissa on edelleenkin vahva, joskin myös ristiriitoja herättävä. Suomenruotsalaisten kulttuuri on omaleimaista, ja myös heidän kirkollinen toimintakulttuurinsa poikkeaa vastaavasta suomenkielisestä, vaikka perustyö kirkossa onkin toisaalta hyvin samanlaista.

Kanttorin ammatti on kehittynyt mielenkiintoisella tavalla aina katoliselta ajalta meidän päiviimme asti. Nykymuotoinen koulutusjärjestelmä on kuitenkin sekä suomen- että ruotsinkielisten osalta suhteellisen tuore asia. Ensimmäiset lukkaruri-urkurikoulut perustettiin 1800-luvun lopulla, ja kanttoreiden koulutus on aikaa myöten kehittynyt ja keskittynyt entistä enemmän korkea-asteen opinnoiksi. Ruotsinkieliset saivat ensimmäisen, pelkästään äidinkielellään toimivan kirkkomusiikin koulutusohjelman vasta vuonna 1985 Pietarsaaren. Helsingin Sibelius-Akatemian kirkkomusiikin osasto on toki kouluttanut kanttoreita myös ruotsin kielellä aina 1960-luvulta alkaen Harald Andersénin johdolla. Nykyisin kirkkomusiikinopintoja voi suorittaa ruotsin kielellä sekä Helsingin Sibelius-Akatemiassa että Pietarsaaren Novia-ammattikorkeakoulussa.

Maisteriopintoihini liittyvässä kirjallisessa työssä henkilökohtainen pyrkimykseni oli saada vastaus kysymykseen, kykeneekö äidinkieleltään suomenkielinen kanttori työskentelemään ruotsinkielisessä seurakunnassa? Tuohon kysymykseeni sain myönteisen vastauksen. Kyselyyni vastanneiden kanttoreiden vastaukset osoittavat, että suomen kieltä äidinkielenään puhuva kanttori kykenee sijoittumaan ruotsinkieliseen seurakuntaan, jos hänen suhtautumisensa ruotsin kielen oppimiseen on positiivinen ja avoin. Tiettyjä kielellisiä ongelmia eteen työssä silti voi tulla, mutta niistä selviää rohkeudella ja halulla oppia uutta.

Vastaajien kokemukset työstä ruotsinkielisessä seurakunnassa ovat olleet yleensä positiivisia, ja työpaikan kannustava ilmapiiri sekä seurakuntalaisten tuki ovat

merkittäviä työssä viihtymiseen vaikuttavia tekijöitä.

Teettämäni kyselyn pohjalta voidaan todeta, ettei suomen- ja ruotsinkielisen kanttorintyön keskeisimmissä tehtävissä ole suuria eroja, vaan tehtävät koostuvat kirkkomuusikoille yleisistä tehtävistä, kuten jumalanpalveluksissa ja kirkollisissa toimituksissa toimimisesta. Työ ruotsinkielisessä seurakunnassa on yleisimmin kielellisen vähemmistön parissa toimimista, jossa yhteisöllisyys korostuu. Ruotsinkielisessä kanttorin työssä ei kuitenkaan ole, ainakaan kyselyvastausten perusteella, mitään suomenkielisen kanttorin työstä selkeästi eroavaa erityispiirrettä.

Viettämäni aika tämän aiheen parissa on ollut mielenkiintoista. Olen oppinut paljon uutta ja saanut lisätietoa minua kiinnostavista asioista. Olen myös itse rohkaistunut kokeilemaan ruotsinkielisessä seurakunnassa kesäkanttorina toimimista. Omien kokemusteni perusteella voin yhtyä kyselyyni vastanneiden kanttoreiden mielipiteisiin. Yleisimmät ongelmat työtehtävissä ovat liittyneet lähinnä ruotsinkielisen ohjelmiston puutteeseen tai virsilaulun sujuvuuteen. Usein virren melodia on ollut itselleni tuntematon, joten virren sanojen seuraaminen ja virsisäestyksen ja esilaulajana toimimisen yhdistäminen on ollut haastavaa. Suomenruotsalaiset ovat kuitenkin olleet pääosin kärsivällisiä ja rohkaisevia kielellisten haasteiden kanssa kamppailevan kesäkanttorinsa suhteen. Sain kesätyössä paljon positiivista palautetta ja rohkaisua työssä toimimiseen. Itse koin rippikoulutyön haastavimmaksi osaksi ruotsinkielisessä seurakunnassa työskennellessäni. Koen, että kokemus, tottumus ja kirkollisen sekä musiikillisen sanaston oppiminen kuitenkin parantavat merkittävästi ko. tehtävän parissa toimimista. Oma asenne ja aktiivisuus kielen päivittäisessä käyttämisessä ovat avainsanoja työssä pärjäämiselle. Ruotsinkielisestä kuorotyöstä en kuitenkaan osaa sanoa mitään, sillä kesäaikaan kuorot ovat tauolla, enkä näin ollen saanut kokemusta niistä tehtävistä.

Tietyllä tavalla kirjallinen työni on vasta pintaraapaisu monelle tuntemattomaan aiheeseen, mutta hyvä, jos edes joku ”kirkkomuusikon alku” saa tästä kipinän lähteä kokeilemaan, miltä työ ”ankdammenissa” maistuu. Ainakin itse voin rohkaista siihen, positiivisten kokemusteni perusteella.

LÄHTEET

Painetut lähteet

- Hansson, Karl-Johan 1994: Ruotsinkielinen virsiperinne Suomessa. Teoksessa *Näkökulmia Suomen kirkkomusiikkiin*. Toim. Reijo Pajamo. Kirkkomusiikin osaston julkaisuja 6. Helsinki: Sibelius-Akatemia.
- Heininen, Simo & Heikkilä, Markku 1996: Suomen kirkkohistoria, Helsinki: Edita.
- Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 1997: Tutki ja kirjoita, Keuruu: Otava.
- Pajamo, Reijo 2007: Ammattiliitosta etujärjestöksi, Suomen Kanttori-urkuriliitto 1907-2007. Teoksessa *Leivästä, Sanasta ja Musiikista, Suomen kanttori-urkuriliitto 100 vuotta*. Toim. Andersson, M. & Helenelund, M. & Jokinen, A. & Mäntyranta, M. & Pajamo, R. Hämeenlinna: Kirjapaja.
- Pajamo, Reijo & Tuppurainen, Erkki 2004: *Kirkkomusiikki, Suomen musiikin historia*. Helsinki: WSOY.
- Porvoon seurakuntayhtymä 2009: Porvoon seurakuntayhtymän strategia 2015. YKV 26.5.2009.
- Svensk psalmbok 1986: Esipuhe. Teoksessa *Svensk psalmbok för den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland*. Helsinki: Församlingsförbundet.
- Tuppurainen, Erkki 1994: Kanttoreiden koulutus Suomessa vuodesta 1951 alkaen. Teoksessa *Näkökulmia Suomen kirkkomusiikkiin*. Toim. Reijo Pajamo. Kirkkomusiikin osaston julkaisuja 6. Helsinki: Sibelius-Akatemia.

Internetaineisto

- Akavan kirkolliset ammattiliitot: Suomen kanttori-urkuriliitto 2010. Kanttorikoulutus. <http://www.akiliitot.fi/00010150-kanttorikoulutus>. Aineisto hyödynnetty 17.11.2010.
- Borgå stift 2010a: Församlingarna i Borgå stift. <http://borgastift.planeetta.com/forsamlingarna>. Aineisto hyödynnetty 1.6.2010.
- Borgå stift 2010b: Fakta om Borgå stift. <http://borgastift.evl.fi/node/148>. Aineisto hyödynnetty 1.6.2010.
- Borgå stift 2010c: Tal, föredrag och artiklar. <http://borgastift.evl.fi/biskop/biskopar/bvikstrom/taletc>. Aineisto hyödynnetty 1.6.2010.
- Borgå stift 2010d: Domkapitlets personal. <http://borgastift.evl.fi/domkap/personal>. Aineisto hyödynnetty 1.6.2010.
- Borgå stift 2013a: Karta <http://www.borgastift.fi/stiftet/karta/>. Aineisto hyödynnetty 2.5.2013.
- Borgå stift 2013b: Suomeksi <http://www.borgastift.fi/suomeksi/>. Aineisto hyödynnetty 2.5.2013.
- Espoon hiippakunta 2013: Tuomiokapitulin viraston työntekijät. <http://espoonhiippakunta.evl.fi/yhteystiedot/henkilosto2/>. Aineisto hyödynnetty 4.4.2013.
- Gehlin, Jan 2008: Kyrkoherden har ordet. Olaus Petri -seurakunnan kotisivu. <http://www.olauspetri.fi/>. Aineisto hyödynnetty 1.6.2010.

- Hansson, Karl-Johan 2001: Finlandssvensk psalmhistoria
<http://evl.fi/psalmbok.nsf/psalmhistoria/3?OpenDocument>. Aineisto hyödynnetty 4.4.2013.
- Hillila, Ruth-Esther & Blanchard Hong, Barbara 1997: Historical dictionary of the music and musicians of Finland.
http://books.google.fi/books?id=Hq-RBIL9syIC&pg=PA143&lpg=PA143&dq=Fredrik+Isacsson&source=bl&ots=1XuGXxyZJv&sig=dXAji1mFmEO6kedRUZLaqIsNvoE&hl=fi&ei=s9YQTNn-FKSOP6I6e4H&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=3&ved=0CB0Q6AEwA_jgK#v=onepage&q=Fredrik%20Isacsson&f=false. Aineisto hyödynnetty 10.6.2010.
- Jobb i kyrkan 2010: Kyrkomusiker. Jobb i kyrkan –sivusto.
<http://www.evl.fi/svenska/nagotfordig/kyrkomusiker.html>. Aineisto hyödynnetty 1.6.2010.
- Kirkkolainsäädäntö 2010: Kirkon säädöskokoelma nrot 63
<http://kappeli.evl.fi/Kirkkolainsaadanto.nsf/a16399f0218eff85c2256e6d00473b03/af751915576eb29c22576c80041fdfd?OpenDocument>. Aineisto hyödynnetty 4.4.2013.
- Kirkon keskushallinto 2010: Kirkon hengellisen työn ammattien ydinosaaminen. Kanttorin ammatin ja koulutuksen vaiheet.
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F69989152F5F3B0AC2257744002BF5ED/\\$FILEkanttori_vaiheet.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F69989152F5F3B0AC2257744002BF5ED/$FILEkanttori_vaiheet.pdf). Hyväksytty kirkkohallituksessa 20.4.2010.
- Kirkon tutkimuskeskus 2004: En kyrka mitt i förändringar. Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland åren 2000-2003.
http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:ENxQwopIPdcJ:www.evl.fi/kkh/ktk/berattelse2000_2003/svenska/kaksitoista.htm+den+femte+v%C3%A4ckelsen&cd=1&hl=fi&ct=clnk&gl=fi. Aineisto hyödynnetty 1.6.2010.
- Laitinen, Arto 2010: Espoon hiippakunta, lajissaan nuorin! Espoon hiippakunnan kotisivut.
<http://espoonhiippakunta.evl.fi/hiippakunta/historia/>. Aineisto hyödynnetty 1.6.2010
- Lestadiolaisten rauhanyhdistysten keskusliitto (LFF) 2009: Nya Sions Sångers finns nu även i läderpärm.
http://www.lff.fi/web/guest/home;jsessionid=38D1E44D208231FC008C93BFA548E1C0?p_p_id=101_INSTANCE_6Oq6&p_p_lifecycle=0&p_p_state=maximized&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_pos=2&p_p_col_count=4&_101_INSTANCE_6Oq6_struts_action=%2Ftagged_content%2Fview_content&_101_INSTANCE_6Oq6_redirect=%2Fweb%2Fguest%2Fhome&_101_INSTANCE_6Oq6_assetId=16727. Julkaistu 8.12.2009.
- Oulun ilmoituslehti: Kuolettava isku Oulun lukkari- ja urkurikoululle.
<http://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/secure/showPage.html?conversationId=1&action=entryPage&id=71213>. Julkaistu 29.10.1887. Julkaistu digitaalisena versiona Kansalliskirjaston digiarkistossa 2007.
- Oulun konservatorio 2013.
<http://www.ouka.fi/oulu/oulu-konservatorio/>. Aineisto hyödynnetty 3.5.2013
- Project Runeberg 2012: Den svenska psalmboken
<http://runeberg.org/psalmbok/>. Aineisto hyödynnetty 4.4.2013.
- Sibelius-Akatemia 2010: Kirkkomusiikin koulutusohjelma/tutkinnon rakenne.
<http://www.siba.fi/attach/kirkkomusiikki.pdf>. Aineisto hyödynnetty 17.11.2010.
- Suomen evankelisluterilainen kirkko 2010a: Lyhyt historiikki Suomen hiippakunnista.
<http://www.evl.fi/kirkko/historiikki.html>. Aineisto hyödynnetty 22.6.2010.
- Suomen evankelisluterilainen kirkko 2010b: Hiippakunnat ja piispat.

<http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/717BB4753ACFFC7CC2256FEA003A2A73?OpenDocument&lang=FI>. Aineisto hyödynnetty 1.6.2010.

Suomen evankelisluterilainen kirkko 2010c: Kirkon nelivuotiskertomus 1992-1995: IV Musiikkitoiminta.

<http://www.evl.fi/kkh/ktk/kertomus/iv.htm>. Aineisto hyödynnetty 6.10.2010

Suomen evankelisluterilainen kirkko 2013a, sakasti.evl.fi -kirkon palvelijoille: Kanttorin ammatin ja koulutuksen vaiheet.

[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F69989152F5F3B0AC2257744002BF5ED/\\$FILE/kanttori_vaiheet.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F69989152F5F3B0AC2257744002BF5ED/$FILE/kanttori_vaiheet.pdf). Aineisto hyödynnetty 4.4.2013.

Svenska Lutherska evangeliföreningen r.f.: Vad är SLEF?

www.slef.fi/om-slef.

Turun konservatorio 2013: Muusikko.

<http://www.turunkonservatorio.fi/?id=100002&sid=100023>. Aineisto hyödynnetty 3.5.2013.

Vapaavuori, Hannu 2005: Pitäjänmuusikko.

[http://apostoli2.evl.fi/julkaisut.nsf/0/4162CBE841CF1732C22573D2003B6191/\\$file/pit%C3%A4j%C3%A4nmuusikko.pdf](http://apostoli2.evl.fi/julkaisut.nsf/0/4162CBE841CF1732C22573D2003B6191/$file/pit%C3%A4j%C3%A4nmuusikko.pdf).

Yrkesakademin i Österbotten 2013: Utbildningar, Musiker.

http://www.yrkesakademin.fi/swe/Utbildning_for_unga/Utbildningar/Kultur/Musiker.116.html. Aineisto hyödynnetty 3.5.2013.

Muut lähteet

Hellberg, Jan 2009. Keskustelu. 12.11.2009. Helsinki.

Kalliokoski, Marcus 2010. Kyselyaineisto. Tekijän hallussa.

Laato, Timo 2010. Ruotsinkielisestä toiminnasta. Länsi-Suomen Rukoilevaisten yhdistys ry:n toimintavastaava. Sähköpostiviesti 6.8.2010.

Pajamo, Reijo 2010. Kirkkomusiikin professori em. Keskustelu 14.11.2010. Kuopio.

Reinilä, Kirsti 2010: Ruotsinkielisestä toiminnasta. Herättäjä-Yhdistyksen toimistos sihteeri. Sähköpostiviesti 8.9.2010.

LIITTEET

Liite 1 Kyselylomake

Liite 2 Saatekirje

LIITE 1 Kyselylomake**1. Tausta**

1.1 Sukupuoli:

___ nainen
___ mies

1.2 Ikä:

___ 20-29
___ 30-39
___ 40-49
___ 50-59
___ 60-69

1.3 Äidinkieli:

1.4 Virka/tehtävä jota hoidat:

1.5 Seurakunta, jossa työskentelet: ___ kaupunkiseurakunta ___ maaseurakunta

1.6 Aikaisemmat virkasi ja virkavuotesi:

suomenkielisessä maaseurakunnassa	___ vuotta
suomenkielisessä kaupunkiseurakunnassa	___ vuotta
ruotsinkielisessä maaseurakunnassa	___ vuotta
ruotsinkielisessä kaupunkiseurakunnassa	___ vuotta

1.7 Monessako ruotsinkielisessä seurakunnassa olet nykyistä virkaasi/tehtävääsi ennen työskennellyt?

2. Henkilökohtaiset tekijät

2.1 Koulutuksesi kirkkomusiikkiin:

- kanttori-urkuri
- C-kanttorin tutkinto
- amk-tutkinto
- mus. kandidaatti (kirkkomus.)
- mus. maisteri (kirkkomus.)
- muu, mikä?

Oletko opiskellut suomen- vai ruotsinkielisessä koulutuksessa?

2.2 Miksi hakeuduit töihin ruotsinkieliseen seurakuntaan?

2.3 Miten viihdyt työssäsi?

- erinomaisesti
- hyvin
- melko hyvin
- huonosti
- erittäin huonosti

Perustelut:

2.4 Minkälaisia eroavaisuuksia näet ruotsinkielisten seurakuntien toiminnassa suhteessa suomenkielisiin seurakuntiin?

Entä musiikkitoiminnassa?

3. Kieli (taitotaso/ongelmat)

3.1 Millainen kielitaidon tulee olla, jotta äidinkieleltään suomea puhuva kanttori kykenee työskentelemään ruotsinkielisessä seurakunnassa?

- erinomainen
- hyvä
- tyydyttävä
- välttävä

Perustelut:

3.2 Kuinka paljon osasit ruotsia ennen työskentelyäsi ruotsinkielisessä seurakunnassa?

muut opinnot ruotsinkielellä:

3.3 Kuvaile suhdettasi ruotsinkieleen

3.4 Oletko kohdannut ongelmia laulaessasi ruotsinkielellä? kyllä ei

Jos vastasit kyllä, millaisia?

3.5 Miten ruotsinkielen osaamisesi näkyy virsilaulussa?

3.6 Miten ruotsinkielinen virsikirja mielestäsi eroaa suomenkielisestä?

3.7 Oletko kohdannut ongelmia kuorotyöskentelyssä käyttäessäsi ruotsinkieltä?
___ kyllä ___ ei

Jos vastasit kyllä, millaisia?

3.8 Oletko kohdannut ongelmia seurakunnan muiden työntekijöiden kanssa kommunikoidessasi ruotsinkielellä? ___ kyllä ___ ei

Jos vastasit kyllä, millaisia?

3.9 Käytätkö työssäsi myös suomenkieltä? ___ kyllä ___ ei

Jos vastasit kyllä, missä tilanteissa yleisimmin ja keiden kanssa?

3.10 Tekeekö seurakuntasi/ teetkö sinä henkilökohtaisesti yhteistyötä suomalaisten seurakuntien kanssa? ___ kyllä ___ ei

Jos vastasit kyllä, millaista?

4. Työympäristö, -tehtävät ja -välineet

4.1 Minkälaisia työtehtäviä/ työmuotoja työhösi kuuluu?

4.2 Eroavatko työtehtävät ja -muodot seurakunnassasi mielestäsi suomenkielisen seurakunnan kanttorin töistä? ___kyllä ___ei

Perustelut:

4.3 Minkälaisia erityispiirteitä työssäsi on?

Miten ne heijastuvat työhösi?

4.4 Kuvaile muusikkona kokemuksiasi ruotsinkielisistä jumalanpalveluksista.

4.5 Kuvaile muusikkona kokemuksiasi ruotsinkielisestä rippikoulusta.

4.6 Kuvaile muusikkona kokemuksiasi ruotsinkielisestä kuorotoiminnasta.

5. Työajan jakaantuminen

5.1 Arvioi työaikasi jakautumista prosentuaalisesti niin että osatekijöiden summana on 100%. Kuinka suuri osa (prosentteina) työajastasi menee

	☐ jumalanpalveluselämään
	☐ toimituksiin
	☐ kuorotoimintaan
	☐ kokouksiin
	☐ oman osaamisen
kehittämiseen	
tapahtumiin	☐ muihin työtehtäviin ja

6. Sosiaaliset kontaktit

6.1 Arvioi yleisellä tasolla sinun ja seurakuntalaistesi vuorovaikutusta

ei kielimuuria	☐ avoin ja erittäin positiivinen,
kielimuuria	☐ melko avoin, hieman
	☐ rajoitteinen

Perustelut:

6.2 Miten sinut otettiin kielitaidon näkökulmasta vastaan seurakunnassasi?

6.3 Muuta mieleen tulevaa:

Lämmin kiitos vastauksistasi!

LIITE 2

Hyvä kanttori!

Olen Marcus Kalliokoski, kirkkomusiikinopiskelija Sibelius-Akatemian Kuopion osastolta.

Teen opinnäytetyötä, jossa kartoitan suomenkielisen taustan omaavien ruotsinkielisten seurakuntien kanttoreiden työn sisältöä, heidän kokemuksiaan ja työssä eteen tulevia haasteita itselleen vieraan kielen parissa. Opinnäytetyötäni ohjaa MuT Päivi-Liisa Hannikainen.

Toivon, että voit vastata kyselyyni lomakkeella, jonka lähetän sähköpostin liitetiedostona. Lomakkeeseen on kysymysten väliin jätetty vastaustila, jota on mahdollista myös laajentaa tarpeen mukaan. Kyselyn tulokset kootaan yhteen siten, että vastaajia ei voida niiden pohjalta tunnistaa.

Vastausaikaa on kaksi viikkoa. Toivon siten saavani täyttämäsi lomakkeen sähköpostilla tortaihin 10.6.2010 mennessä.

Jos haluat kyselylomakkeen paperiversiona, voin pyynnöstä lähettää sen Sinulle vastauskuoren kera.

Kiitos vastauksistasi jo etukäteen!

Ystävällisin terveisin

Kuopiossa 26.5.2010

Marcus Kalliokoski
markalli@siba.fi